

TARTALOM:

Z. Elek Béla: Búcsúzunk. — Nagy Sándor: Imádság. — Csorba Géza: Biblia-magyarázat. — Elnökség: Beszámoló a Hittanhallgatók Egyletének ezévi munkájáról. — Kolláth József: Gyülekezet szervezés Szegilongon. — Szabó Imre: Jelentés a györgytarlói tanyamunkáról. — Kolláth József: Református Keresztén Ifjúsági Egyesületi Munka. — Bárány István: Beszámoló a bodrogszadányi munkáról. — Jakab Sándor: Álomörzés. (Vers.) — Siegfried Brendecke: Egy átalakulás szellemi alapjai. — Takács Béla: A századeleji pataki humor. — Szabó Imre: Néhány szó egy érdekes pataki filozófusról. — Márton Ferenc: Győzelem. — Vályi József: Földindulás. — Kedves Olvasóink! Híreink.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hónap 15.-én.
Előfizetési ára: Egy évre 3 P, félévre 1:50 P. Egyes szám ára 50 fillér.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Sárospatak, Főiskola.

Földindulás!

Ma élő egyik legnagyobb írónk: Kodolányi János Földindulás c. szindarabja a pesti és vidéki előadások sorozatán óriási sikert arat. Közel van a magyar lélekhez a színmű, — lelkünkбől beszél; töröl metszett magyar minden mondat benne. Döbbenetes erővel mutat rá testvértelen nemzetünk egyik legnagyobb problémájára: az egyke kérdésre. A magyarság fogy, egyre zsugorodik száma s az elnéptelenedő falvak üres telkein idegen gazda üt tanyát. Ahol még néhány évtizeddel ezelőtt magyar dalt daloltak a bölcső fölé hajló édesanyák; ott ma halodklk az élet!

Kodolányi János tehát nem akart mást, csak azt, hogy a pusztulás megdöbentő hangjával belekiáltson a magyar lelkekbe és a lelkiismeretünket a kötelességek elé állítsa És mi a hála érte? . . . Életveszélyes fenyegetések, mocskolódások özöne és piágium-per — amint írja az Uj Magyarságban.

Mi nem vagyunk műkritikusok, a politikai világ is távol van tőlünk; de magyarok vagyunk. Éppen ezért fáj nagyon, hogy a magyar szellem, a magyar alkotás, a magyar fájdalom, a vádoltak padjára került. Látunk egy írót küzdeni, akinek egész élete, minden gondolata a magyarság, aki „a sirt, hol nemzet sülyed el“ a lelkiismeret és kötelességérzet felkeltésével az élet virágzó mezejévé akarja varázsolni ismét. Előttünk nem jogi kérdés a Földindulás körül keletkezett vita, mi az egyetemes magyar életet nézzük benne. Örömmel vennénk, ha írónk erről a témáról számos művet írának, mert mindenikben találunk építő gondolatot és figyelmeztetést: magyar ifjúság, te ne így élj!

. . . Ezért várjuk a harc végét! . . . Addig pedig azt üzenjük, hogy érezze maga mögött Kodolányi János a mi ifjúságunk lelkes támogatását és őszinte rokonszenvét!

Vályi József.

Főszerkesztő:

Z. Elek Béla.

Felelős szerkesztő:

Vályi József.

Szerkesztő bizottság:

Merényi Dániel és Hazagh Mihály IV. é. theol., Szabó Imre III. é. theol., Márton Ferenc V. é. tan. képz., Király István gimn. VIII. o. t.

Főmunkatársak:

Nagy Sándor, Vincze József és Kolláth József IV. é. theol., Bertalan Imre III. é. theol., Berecz Árpád II. é. theol., Demeter Gyula I. é. th., V. Balogh Béla, Nagy Lajos V. é. tan. képz., Deme László, Kiss András gimn. VIII. o. t.

Hirrovatvezető: Takács Béla II. é. theol.

Kiadóhivatali főnök: Csorba Géza III. é. theol.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Főszerkesztő:

Z. ELEK BÉLA

1939. június hó.

Felelős szerkesztő:

VÁLYI JÓZSEF

Búcsúzunk.

Nincs erőnk hozzá, és mi mégis búcsúzunk, mert el kell mennünk. Nem búcsúba megyünk, mégis mindenkit búcsúra hívunk, hogy mielőtt elmennénk — amint illik — sorban mindenkitől búcsút vegyünk.

Búcsúzunk attól, akivel naponkint kedves órákat töltöttünk együtt. Sok ismerős arc vonul el előttünk, ezektől most elköszönünk. Testvér, jóbarát, munkatárs, örömről és bánatunk felezője: búcsúzunk tőletek! Tanáraink, akik édesapánk helyett eddig értünk és velünk éltetek, most megköszönjük jószágotokat, és elköszönünk egy időre tőletek is. Búcsúzunk a diákszobáktól, mert nyitva már otthon a küsszobánk ajtaja. Búcsúzunk tápláló és nevelő anyánktól, az Alma Matertől, mert vár otthon az édesanyánk. Ma minden diák búcsúzik. Az is, aki csak egy évet — az elsőt — töltötte közöttünk, az is, aki az utolsót. Aki öt, nyolc, vagy tizenkét év óta évenként búcsúzik, és mindig visszatért, most ha meghallja az óraütést: szomorú lesz, mert az óra váltásra int... Sok bú van a búcsúzásban. Mennyi szomorúság! Mi diákok mondjuk a legtöbb búcsút. Ősszel fáj elválni szüleinktől, most meg Pataknak mondunk keseregve „Isten hozzád“-ot. Fáj minden válás. Gyászol az, aki búcsúztatót mond. Talán el sem hordozhatnánk e sok bűt, ha nem látnánk meg, hogy a mi gyászunkban is van, a könny mellett, szívet vídámító mosoly is.

A búcsúban áhitatot és örömet is látunk. Ezt keressük mi is örökös búcsújárásunkban!

Most könnyű rátalálnunk. Sietve búcsúzunk, hiszen várnak mi-reánk. Örömmel várnak! A könnyeket letörölve mi is örömet várunk a búcsúzás után.

Nem áll meg az óra a búcsúzásnál. Előremegy. Vele megyünk mi is. Előre látjuk és köszöntjük azokat, akik talán még jobban várták a búcsúzásunkat, mint mi magunk. A búcsúzó még összeszorítja a szívet, örömnépre készülünk mégis. Akik várnak és akikhez visszatérni vágyunk, boldogan készítik az áhitat és öröm perceit. Szűnik a búcsúzás fájdalma... Ugy búcsúzunk innen, hogy amikor ide visszatérünk itt is örömmel várjanak. Egy kevés időre elmegyünk, de lélekben sokszor visszatérünk. Nem örökre búcsúzunk, csak így: viszontlátásra!.. Patak, Isten veled! Búcsúzó! Isten velünk!

Z. Elek Béla.

Imádság.

Máté 6:25—33.

Gondviselő Atyánk!

Hála legyen néked azért a boldogító biztatásért, hogy nekünk nem kell aggodalmaskodnunk életünk felől, mert kezeden hordozol mindnyájunkat úgyannyira, hogy egy hajszál sem eshet le fejünkről a Te akaratod nélkül.

Tudjuk, hogy akiket Te dicsőséged szolgálatára hívtál el, azokról gondot is viselsz. Táplálsz, gyámolítasz, s irányítasz őket Atyai kezeddel, amellyel az egész teremtett világ sorsát is intézed. Nagy a te hatalmad, s végtelen a te kegyelmed, Urunk!

Tépd ki szívéinkből a kicsinyhitűségnek még a gyökerét is, hogy ne kérdezzük a pogányokkal: „Mit együnk? — Mit igyunk? — Mivel ruházkodjunk?“, hanem lássuk meg a mezők liliomainak és az ég madarainak a példájából, hogy Te elég hatalmas és elég gazdag vagy, s kész vagy táplálni testünket, lelkünket, s kész vagy felruházni nemcsak testünket, hanem lelkünket is abba a fehér ruhába, mely a te választottaid osztályrésze a Jézus Krisztus vére által.

Fiatal életünket egész jövőnket kezedbe tesszük, Te tűzd elénk célunkat, Te állítsd a szolgálatnak arra a helyére minket, amelyet öröktől fogva kijelöltél számunkra, s vezérelj Lelked által minket, hogy mindig „először a te országodat és igazságodat keressük, mint akik tudják, hogy „mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkében pedig kárt vall?“

Hallgass meg könyörgésünkben és áldj meg minket, a mi Urunk Jézus Krisztusért kérünk! Amen.

Nagy Sándor IV. é. theol.

Bibliamagyarázat.

Fil: 2:17. „De ha kiontatom is italáldozatként a ti hitetek áldozatánál és papi szolgálatánál, mégis örülök, és együtt örülök mindnyájatokkal.

Isten Igéjét az élet talaján kell megérteni Ennél az Igénél is meg kell érezni a mögötte levő gazdag, mozgalmas életet, hogy azután formálja a mi életünket is. Pál apostol egész valóját az Úr szolgálatába állította. Az Úr szolgálata áldozatot, életet, önfeláldozó szeretetet kíván. Az apostol ezt örömmel vállalta. Isten szolgálata mindig ilyen. Ha kiontatik is életem italáldozatként, nem sajnálkozom felette, de örülök, hogy Isten megengedte nekem ezt az áldozatot.

Italáldozat! Hol láttam én ilyen áldozatot? Most, hogy az Ige fölé hajolok, egy kép jelenik meg előttem, amely talán közelebb visz az Ige megértéséhez. Előttem van öreg édesapám, aki talán most is a kasza vagy a kapa fölé gör-

nyed. Míg mellette segítettem, forró, munkás napokon gyakran láttam, hogy mielőtt a korszóból vizet inna, egy keveset a földre loccsant belőle. Azt állítják: ez egy ősi italáldozat. Egy kis víz, amelyet a szárazföld hirtelen elnyel. Egy kis víz, mely a kiloccsantás közben megtisztítja a korszó száját, eltávolítja az életünkre veszedelmes port és szálkát. Ilyen ez az italáldozat, mely most előttem megjelent.

Pál apostol kész volt életét feláldozni és fel is áldozta azt. Kiontatott italáldozatként. Áldozata, futása, fáradsága azonban nem volt hiábavaló. Az én életem hasonló ahhoz a pár csepp vízhez, melyet a korszóból kiloccsantanak, de az Úr szolgálatában nem hiába való és csak az Úr szolgálatában nem hiába való. Gyorsan eltűnhetek, úgy, ahogy a száraz föld elnyeli a kiloccsantott vizet. Az Úr szolgálatába állított élet eltűnik az emberi élet nagy, száraz pusztáján, de mégse nyomtalanul. A kiloccsantott víz megtisztítja a korszó száját. Az Úr szolgálatában az én életem is tisztítólag hat. Mennyi fekete foltot, bűn, fájdalom, bánat foltját ejtjük egymás életén azzal, hogy önmagunknak, önmagunkért akarunk élni. Akik az Isten szolgálatában élnek, azok egymás életére tisztítólag, gyógyítólag, vigasztalólag hatnak. Nem elrettentő az, ha az Úr szolgálatában kiontatom italáldozatként, sőt kell, hogy ez kérésé váljon ajkamon.

Az Ige megmondja azt a feladatkört is, ahol italáldozatként ki kell ontanom az életemet.

Az első „a ti hitetek áldozata.“ A mennyei Atyában bizó hitet kell ember-társaimban, ébresztgetni és ápolni. Hitet ébresztetni és ápolni csak példával lehet. Szavaink mögött az életünknek kell fedezetként állni. Megéreztem a hit erejét és erről teszek bizonyosságot. Veszélyek közt nem esem kétségbe, de akik velem vannak azokban is felébreszttem a hitet: bizzunk Istenben!

A másik áldozási terület „a papiszolgálat“ A pap a hívek életéért áldozatot mutatott be. A papiszolgálat ezt jelenti: minden áldozatot megtenni a hívekért, Isten gyermekeiért, felebarátainkért. Milyen mély tartalma van az Igében ennek a szónak: papiszolgálat. Nem papolás csupán, de az élet feláldozása Isten ügyének a szolgálatában. Nem csak a gyülekezetben van papi szolgálat. Református hitünk szerint minden ember pap. Papnak, lelkipásztornak kell lenni a családban, a velünk élő emberek között, közösségünk életében és a nemzet életében is.

Ha így kiontatom is italáldozatként a ti hitetek áldozatánál és papiszolgálatánál, mégis örülök. Örülök! Emberé az öröm, a földiek is örülnek, mégis az öröm nem földi eredetű, de mennyei jó ez. Adatik az öröm. Ember nem erőltetheti. Akik az Úr szolgálatában állnak, azok örülnek. Ha fel kell áldozni az életüket annak is örülnek. A hívő keresztyén ember tud igazán örülni, mert Krisztus által a legnagyobb ajándék birtokosa lett: tud bízni Istenben, a szerető, mennyei Atyában. A szenvedés, a küzdelem nem keserítheti meg az ilyen lelket. Ha küzd, ha kísértések közt vergődik, akkor is a szorongás fölött ott van egy kimondhatatlan öröm. Arcomon talán fáradság, szomorúság látszik, mégis tudok örülni, van igazi örömem, mert vannak percek, amikor közel érzem magamhoz Krisztust.

Krisztus által tudok másokat is igazi örömeire indítani.

Krisztus tesz képessé az együtt örülésre is!

Csorba Géza III. th.

Beszámoló a Hittanhallgatók Egyletének ezévi munkájáról.

Két csoportba osztva tekinthetjük át Egyletünk munkáját. Nézzük külső és belső munkáinkat:

A belső munka az egyleti gyűlések keretében folyt. Tizenöt rendes és rendkívüli gyűlést tartottunk. Gyűléseinken részint vendéglelőadók, részint theológus-ifjak szerepeltek. Vendéglelőadóink: Dr. Csia Sándor, Tussai János, Császár József, Isaák Imre (técsoi lelkipásztor), Sigfried Brendecke (német csere-diák).

Csereakciókkal tartottuk fenn a kapcsolatot budapesti, debreceni és pápai theologus testvéreinkkel.

Külső munkáink közül hálásan gondolunk a családlátogatásokra, melynek áldásos hatását az idén is éreztük. Hálás szeretettel gondolunk a kedves vendéglátó pataki családokra, akik igen sokszor nemcsak házuk, de szívük ajtaját is megnyitják előttünk. A következő családokat látogattuk: özv. Baksy Istvánné, ifj. Baksy Istvánné, Balsai Bertalanné, Batta Istvánné, Boda Béláné, Borsos Józsefné, Darányi Lajosné, Erdélyi Lászlóné, Harsányi Gyuláné, özv. Harsányi Istvánné, Kérészi Sándorné, Kiss Sándorné, Kocsis Jánosné, Lázár Károlyné, Major Istvánné, Mátyás Ernőné, Novák Sándorné, Orbán Imréné, Révész Menyhértné, Szabó Gyuláné, Ujszászy Kálmánné, Vass Lajosné, Zsircs Józsefné. Összesen huszonnégy család. Losoncról jött theologus testvéreink ezeken az estéken 24 pataki család vendégei lehettek.

Diáktestvéreinkkel nemcsak az uccán és iskolaudvaron találkoztunk, hanem a szombat esti órák valamelyikét mindig együtt töltöttük bibliaköri közösségeinkben. Ebben az esztendőben arról beszélgettünk: Mit üzen Isten a Kalendáriumban. Internátusokban, gárdákban, városrészekben 36 bibliakör gyűlt össze ezévben 22 alkalommal.

A Felvidék visszacsatolásakor első vasárnap pataki legátusok prédikáltak az egyházmegye visszacsatolt gyülekezeteiben. Ugyanakkor már regőseink is a Felvidéken jártak.

Gyűléseink közül kiemelkedik a febr. 4-i szeretetvendégség, melyen megismerhettük, azóta pedig a szeretetünkbe fogadhattuk Losoncról jött 17 theologus testvérünket.

Missziói munkánkról külön jelentés számol be.

Két pályamunka és három prédikáció pályázat érkezett.

Évvégi számadásunk nem a munkáink megszűnését jelenti; nyáron is folytatódnak egyes munkaágak. Istennek legyen hála a munkáért és segítségéért.

*A Sárospataki Hittanhallgatók
Egyletének elnöksége.*

Gyülekezet szervezés Szegilongon.

A szegilongi gyülekezetben folyó munkáról nehéz néhány sorban beszámolni. Három éves munka ez. Nem lehet a jelenéről szólni úgy, hogy a múltjáról néhány szót ne szóljunk.

1936 októberében kezdte el a munkát dr. Zsiros József theologiai tanár. Azóta tervszerűen folyik a gyülekezet szervezés. A gyülekezet lélekszáma 125. Ennek előtte Olaszliszkára jártak istentiszteletre, de a távolság sokakat visszatartott.

Három év alatt nehéz és kemény munkánk volt. A három év munkájának mérője talán, emberi szemmel nézve a ma végzett munka.

Minden vasárnap és ünnepnap délelőtt és délután rendszeresen tartjuk az istentiszteleteket. Egy erre a célra átengedett és berendezett szobában (id. Büdi Józsefé. Áldja meg érte az Isten!) Urvacsorát minden alkalommal dr. Zsiros József theol. igazgató oszt. Bűnbánó héten minden este tartunk imaórát a Gyülekezeti Munkások Körével. És bűnbánat istentiszteletet. Gyermekek számára vasárnap reggel vasárnapi iskolát. Csütörtökön pedig reggeltől estig vallás, illetve egyházi énekek tanítás van. Rendszeres konfirmációi oktatás is van.

Leányegyesület 10 taggal munkálkodik, egy évre előre kidolgozott munkaterv alapján heti két összejövetelen. (3 és fél óra!)

Ifjúsági Egyesület szintén egy évre előre kidolgozott munkaterv szerint dolgozik. Ennek a munkatervéből jelent meg egy-egy rész a Közlöny hasábjain.

Asszonyok részére van a Nőegylet. Vasárnap dulután tartja összejövetelét. De nemcsak ebben merül ki a munkája.

A nőegyleti tagok közül alakult egy nyolc tagból, édesanyából álló munka és imaközösség: a Gyülekezeti Munkások Köre. Áldott közösség ez. A legnagyobb segítséget jelenti ez számomra az Isten segítségével után. Minden héten egy összejövetelt tart, melyen megbeszélünk minden eseményt, minden ügyet részletesen, s együtt imádkozunk a munkáért Erre a közösségre nagy szükség van!!!

A gyülekezet együtvé tartozásának éreztetését végzi többek között a Református Hiradó, mely minden longi református családba eljut a hónap első vasárnapján. Ennek is van egy három édesanyából álló munkáscsoportja. Ők hordozzák szét, hűségesen imádkozva azért hogy Isten a Hiradó sorai által is munkálkodjék a gyülekezetünkben.

A hivatalos ügyeket végzi a Gyülekezeti Tanács. A „Vének tanácsa“ ez. Vasárnapi istentisztelet után tartja összejövetelét. — A hitélet ébresztésére és mélyítésére vallásos esteket, ünnepélyeket és gyülekezeti szeretetvendégségeket tartunk.

Szomszédos gyülekezet ifjúságával testvéri találkozók által tartjuk fenn az érintkezést. (Erdőbényével és Szegi-vel.)

Talán nem hiábavaló megemlíteni azt sem, hogy milyen áldott eszköz lehet egy kis mentőszekrény is. A gyülekezeti szoba falán van ez a kis szekrény, ezzel a felírással: „Betegeket gyógyítsatok!“ Máté 10:38. Az orvos messze van a falutól. Sokszor sürgős esetekben de áldott munkát végezhet ez. A lelkipásztorinak nemcsak lelki orvosnak kell lennie, sokszor egy testi elsősegély nyújtás pásztori munkájának az útját egyengetheti. Hányszor egy kis fájdalom megszüntetése által hívó gyülekezeti tagot, buzgó, és hálás testvért nyerhetünk Krisztusnak és magunknak.

A felelősségteljes munka irányítója, őre és szívvvel lélekkel és anyagiakkal támogatója dr. Zsiros József, theol. akad. igazgató. Áldja meg az Ur Isten önzetlen munkájáért.

A másik hűséges munkatárs, a gyülekezet szervezés fáradságtalan munkása: Berta András egyházgondnok. Imádkozó lelkével és életével ő az a pásztor a gyülekezetnek, aki mindig közöttünk jár-ke, buzdítja, bátorítja és ébresztgeti a hi-

vek seregét. Hűségével, mindent odaáldozó önzetlenségével, lelkiismeretességével és szerető gondviselésével példaképe a református egyházgondnokoknak. Isten áldja meg őt, ezt kívánom ezen a helyen is.

Az istentiszteletek végzésében munkatársaim voltak: Vályi József, szénior, Csőry István és Bárány Isiván theologus testvéreim.

Anyagiakban a Zsiros József theol. igazgató és a Missziói pénztár szerény támogatásán kívül sehonnan sem kaptunk segítséget.

A kiadás annál több. Néha elgondolkozom, honnan is van! ? Hogy lehet, hogy még nem szűnt meg ez a munka? Hiszen heti négyszeri kimenetel vonat költsége (mert hetenként legalább négyszer megfordulok a gyülekezetben) egy évben 230 pengő és 40 fillér. De Isten csodás uton gondoskodott mind ez ideig rólunk. Talán már az „anyánk„ is meglát és könnyít az anyagi terheinken is. (A gyülekezettől egy fillért nem használunk fel.)

Ez a jelen...

S a jövőnk?...

Isten dicsőségéért szolgálunk. Munkánknak ma még nagy akadályai vannak. Sok megvalósulatlan és napjainkban megvalósuló célkitűzés lobog szemünk előtt. Majd erről talán egy év múlva lehet már írni. — Arcunkra sokszor a kicsinyhitűség gondja ül... De nem szününk meg imádkozni! Isten ügye ez. Ő pedig nem hagyja az ő ügyét, ezt a munkát.

Ajkunkról újból és újból felhangzik az ének: Te Benced bíztunk eleitől fogva, Uram!

Szívünkéből pedig egyre egy ima száll Isten kegyelmes trónusa felé: Uram ne engedd, hogy mi csatlakozzunk hitünkben! Hiszen te mindent megtehetsz, mert Nálad az ország, hatalom és dicsőség!

Szálljon a longi munkáért is Isten nevére a dicsőség!

*Kolláth József IV. é. theol.
a longi gyülekezet lelkigondozója.*

Jelentés a györgytarlói tanyamunkáról.

Ebben az évben 15 theologus vett részt ebben a munkában. 32 alkalommal tartottak istentiszteletet, 16-szor vasárnapi iskolát. 38-szor látogattak családot, némely családot kétszer is. Volt egy regős előadás is. Télen kint volt náluk a faluszeminárium egyik vándorkönyvtára. Bevezettük újabban azt is, hogy mint Dorkóra, ide is viszünk ki a kaszinó előző heti újságjaiból.

Sokkal tartozunk a györgytarlói kis gyülekezetnek. Egész évben verejtékükkel dolgozzák a földet, hogy legyen benn Patakon a diáknak jótéteménye. Mi Istennek az igéjét visszük nekik ezért. Nagyon sok a munkájuk — vasárnap a délelőtti istentiszteletet kevesen látogathatják, inkább délután tudnak jönni. A vasárnapi iskolák nagyon kedvesek, soha még ennyi jóhangú, kitűnő hallású és énekelni szerető gyereket még együtt nem láttam. A családlátogatások igen tanulságosak, a szívek nem olyan kérgesek, mint a tenyerek. Sok a gyerek. Hamar megnyílik a szív. Igen jól esik nekik a jó szó.

Legnagyobb vágyuk, hogy valamikor Györgytarlón is legyen egy kis templom, mert keresztelni, esküdni, temetni máshova kell menni, meg az iskola még-

sem templom. Szeretnének egy nagyobb könyvtárat, előadásokat. Hiányzik a leány- és a legény egyesület. A leventeegyesület nem tudja az utóbbit pótolni — és az igen-igen elfoglalt tanító nem is tud újabb munkát kezdeményezni. A jövőben szeretnék valahogy megegyengetni a kis templom útját, regős előadásokat, egyéb előadásokat tartani — több ujságot, könyvet — s természetesen elsősorban igét vinni. Az baj, hogy az ünnepeken nincs istentisztelet, mert hiszen mindenki le- gációban van. Amit végeztünk, Isten kegyelméből végezhetjük, övé legyen a dicsőség mindörökké.

Szabó Imre III. é. th.

Református Keresztyén Ifjúsági Egyesületi Munka.

Ez alatt a cím alatt egy éven keresztül igyekeztem adni abból, amit nekem is Isten adott.

Most amikor már az egyesületi termünk ajtaja bezárult, nézzünk vissza mi magunk is, mit csináltunk az elmúlt munkaévben? Ne mi magunk ítéljük meg magunkat, hanem hagyjuk Istenre! Az én számomra a munkám mindig ítéletet jelent, mert akármennyire is akarok minden erőmmel cselekedni, mindig tökéletlen, mindig gyarló, mindig olyan, amelyik *csak* vádolni tud.

De ez az, ami nem hagy pihenni, hanem ösztönöz állandóan, tedd, végezd tovább is, mert még nagyon keveset cselekedtél.

Az ifjúsági munkában az évről egyúttal előkészület megindulását is jelenti az új munkaévre. A nyáron ezt kell elvégezni. Látogassuk az ifjainkat. Toborozzuk őket. Nem magunknak, egyedül Istennek!

Akkor is, ha úgy látjuk, hogy a Sátán minden erejét szembeállítja ellenünk, akkor is, ha nyomorúság, szenvedés, megaláztatás vár reánk, nekünk akkor is küzdenünk kell. Küzdenünk kell, ha a harc az életünket is kívánja, mert nem a mienk, hanem azé, aki a küzdelembe beleállít. Kérem Istent adjon mindnyájunknak olyan imádkozó munkás kis sereget, melyiknek az élete legyen ez a kis vers:

„Lángoló szívvel kiáltunk mindnyájan
A Krisztus nélkül vesztébe rohanó, sötét világba.
És jöhet vissza gunyos hahota: Ez a Krisztus nem kell nekünk!
Ha mindenki veszni indul is, mi élni akarunk,
A Krisztustól mozzgatott ifjúság tovább hallatja szavát!!

Legyen Ifjúsági Egyesületi munkánknak állandó imádsága az, hogy ha a világ ellenünk is fordítja fegyverét, mi merjük, legyen erőnk, hogy merjük tovább hallatni, erősebben, mindig erősebben a Krisztus nevét kiáltó szavunkat!

Aldás, Békesség.

Egyedül Istené a dicsőség.

Kolláth József IV. é. theol.

Beszámoló a bodrogzsadányi munkáról.

Mikor először jöttem e kis faluba és láttam e szép templomot a torkomban éreztem dobogni a szívemet. Édes öröm, boldog érzés volt ez, hiszen itt én szolgálhatok, hirdethetem Isten áldott üzenetét.

A templomban mintegy 100-an voltak. (A falu össz. 600, református 185.) Templomból kijöve megálltam beszélgetni az emberekkel. Nem az hatott meg engem, hogy az emberek szokás szerint dicsérték az új tiszteletest, hanem az a beszélgetés, amit a gyülekezet egyik tagjával folytattam: „Isten igéje kell nekünk kedves tiszteletes uram, nem az ujság. Addig, amíg a vezetők nem a bibliából merítenek mint egyetlen forrásból erőt, tervet, addig boldogtalanok leszünk, nem tudnak a helyes uton vezetni.“ Igazat adtam ez őszinte embernek és most félévi ismeretség után is bátran mondhatom, hogy úgy él, mint ahogyan akkor feltárta életét.

Örömmel írhatom azt is, hogy nem csak ez az ember él ily tiszta hitérettel. A kis gyülekezetben jól ismerik a Szentírást. Nagyon sokat érzem és szégyenkezem is sokszor azért, hogy bibliaismeret dolgában messze felettem állnak.

Örvendetes dolog az is, hogy a gyülekezet templombajáró. Délelőtt, d. u. csaknem teljes számmal ott vannak az Isten házában. Egy-két öregasszony, ha délelőtt valami okból nem jöhet, d. u. rendszeren „igazolja“ mulasztását. Legmeghatóbb jelenet a múlt vasárnap játszódott le, mikor egy kedves, öreg néni ke beteg, másoktól támogatva jelent meg az Ur házában; „Itt érzem jól magam kedves tiszteletes Uram és csak arra kérem a jó Jézuskát, ha eljön értem itt találjon rám az Isten házában.“

Ezt tapasztaltam én Bodrogszadányban. Most e beszámolóval búcsúszom a kis gyülekezettől is. Nem sokáig voltunk együtt, de szívemben ott él minden percnek, órának az emléke, amit e gyülekezetben töltöttem. Szeretettel mentem oda, szeretettel búcsúszom.

Bárány István I. é. th.

Á L O M Ö R Z É S .

*Verses álom őrzöm egy faluról,
amelyik van, amelyik még sincsen...
Ez az álom az életem oka,
egyedül jogos költői kincsem.*

*Fogok szólni majd a nagy Búróról még,
ami meghal szegényen, s nem emészt,
nem hajt zsengejében kalászbá
kis dalt, nagy virágot, erőt, meg ész.*

*Toronyról van elszánt, biztos álmom,
amely templomával Isten antennája.
Igről van piüinkösdí látásom,
amely mindenkinek kenyerévé válna.*

*Búzák a lélekben. És búzák a szíken,
kövér, kékfényű, eleve szent búzák.
Nóta-termő aratás-szertartások,
s a kéveköttést új aratók tanulják...*

*És rózsák a szíken, buja rózsák...
Szörnyen erős álmok szüretje jön...
És túltos csikók teremnek majd újra;
csodák pattannak minden rögön.*

*A gyereksírás átcsap kacagásba,
— a minőségét, értékét nem vesztí —,
a föld terem majd kedvet és gyermeket,
s a gyermek a földet erőken növesztí...*

*Rend lesz, erő lesz, vig, szép nyugalom,
erekben vér helyett igazság folyik,
minden ember össze lesz kötözve
zengésekkel rokontól rokonig.*

*...Verses sok álom őrzöm egy faluról,
amelyiknek csírázását várom,
s ha láttál szépet: szépen dalolok majd,
ha zengő útját, s a toronyát meglátom...*

Jakab Sándor.

Egy átalakulás szellemi alapjai.

Az alábbi előadást a hittanhallgatók egyletében tartottam. Az Ifjúsági Közlöny számára megegyszer átdolgoztam; a fordításért Hazagh Mihály barátomnak mondok köszönetet.

Eddigi magyarországi tartózkodásom alatt gyakran kérdezték tőlem, hogy tulajdonképpen hogyan is áll a dolog a német evangélikus egyházzal. Eltekintve a „németországi keresztyénség szomorú helyzete“ miatti részvét és sajnálkozás hangjától, mely e kérdésből kicsengett, e kérdészöknél mindenek előtt a politikai érdeklődést láttam meg, amely e kérdés mögött meghúzódott. A mai németországi harcokban azonban éppen nem a politikai oldal a lényeges. Ellenkezőleg, a politika napiügy. A politika éppen nem az utolsó norma; azt azok az erősebb és hatalmasabb erőtényezők határozzák meg, amelyek a napi hírek felszíne alatt elrejtőzve szoktak hatni és működni. És mégis éppen ezek azok, melyek egy korszaknak egységes képet kölcsönöznek. Ha valaki valóban meg akarja ítélni a mi korunkat, akkor ezt csak titkos erők alapos tanulmányozása által teheti meg. Annak, ami ma Németországban végbemegy, mélyebben rejlő okai vannak, mint az felületes szemléletnél mutatkozik. Én néhány ponton ezt próbálom felvázolni, azaz megkísérem a politikailag gondolt kérdésre theologailag megfelelni.

I.

Mint minden szellemtudományi munka, úgy a theologiai is ugyanaz előtt a dilemma előtt áll. t. i. őt is befolyásolja a korszellem hatása. Vannak a történelemben korszakok, amelyek a bennük egész határozottan kifejezésre jutó szellemi magatartás által egymástól világosan különböznek. Így beszélünk például a humanizmus, a romantika, vagy a klasszicizmus szelleméről. Minden egyes korszakot átmeneti állapot előz meg, melyben a szellem új formában és köntösben kezd jelentkezni. Úgy gondolom, hogy mi ma ilyen átmeneti időket élünk. A régi korszak már tűnőben van, és valahogy mindannyiúnknak az az érzése, hogy egy új van kialakulóban, anélkül azonban hogy meg tudnók mondani, hogy mi lesz az.

Már most a theológia sajátos tulajdonsága az, hogy a korszellem hatása alól sohasem vonhatja ki magát, bár egy abszolút normához, az evangéliumhoz van kötve. De hiszen a theologia feladata éppen az, hogy a korszellemet a maga kérdéseinek megoldásánál az evangélium szellemében vezesse és irányítsa. A theologia valóság-kérdés, mit Krisztus az evangéliummal mint normával a korszellemre irányít. Ez az értelmezés aztán szükségképpen (amint ezt az egyház-történet eléggé igazolja) a keresztyén közösségnek egy új hitvallásához vezet, melyre a korszellem rányomja a maga bélyegét. Nem minden alap nélkül állott elő Németországban a harcok idején már az új hitvallások egész sora. Ezért a korszellem minden változása új theologiai gondolkozást is hoz magával és téves volna, hogyha ez másként lenne és ha a theologusok egy új idő feltörését átaludnák.

A századforduló idején a német theologia teljesen a tradicionális hitű idealizmus hatása alatt állott. Amiképpen a német császári birodalomban úgy látszott, hogy politikailag minden a legnagyobb rendben megy, és a hatalmas gazdasági fellendülés következtében az emberek szívét egy a világtól eltávolodott optimizmus töltötte be, úgy terpeszkedett el a theologia is a sekélyes idealizmusban.

Az egyház a korszellem hatására elveszített minden megértést a valóságot illetőleg. Magával ragadta az individualizmus és a felvilágosodás, anélkül, hogy ellenük védekezni tudott volna. Akkor jött a háború katasztrófája. Ámbár ez minden nemzetet egyképen érintő katasztrófa volt, mégis mindenek előtt a németet súlytotta. Az 1918-as pusztulás minden idealizmust tönkretett és Németország egyszerre szembetalálta magát a csupasz valósággal. Itt már nem volt többé hely az illúziók számára, sőt azt kellett kérdezni, hogy van-e még egyáltalában „előre“ nincs-e vége mindennek. Ezt kérdezte nemcsak a politikus, hanem mindenek előtt a filozófus és a theologus is, kiket e változás egész mélyen érintett.

De éppen az illúziók porbahullása után szabaddá lett az út a valóságnak egy új szemléletéhez, s ez az új valóság szemlélet mindig nagyobb és nagyobb tért hódított. Az új német filozófia tanulmányozásánál éppen itt a vezető elmék kísérleteit, próbálkozásait az elmúlt korszak szellemi összeroppanása alapján kell megértenünk. A theologia is mihamar magára talált, kereste és meg is találta az utat az evangéliumhoz az új helyzetben is. Új csapáson indult el: az u. n. dialektika theologia útján, mely ön nagában véve valóban igen különböző, de célkitűzésében mégis azonos, s amely minden illúzió nélkül a valóságot mindenek fölött az új módszerekkel értelmezett evangélium fényében nézi. Ebben a munkában ma még benne van a német evangélikus egyház, s meggyőződésem szerint az új helyzetnek következményeit egyértelműleg még nem vonták le.

II.

Ezzel jutunk a második, de döntő kérdéshez; mi tehát a valóság theologus és egyházi szemmel nézve? Ezt is csak nagy vonásokban fogom vázolni.

Hosszú évszázadokon át a keresztyénség volt az egyetlen elismert és államilag szentesített vallás Európa majd minden államában. Az európaiak egyúttal keresztyének is tekintették, hiszen a kettő együvé tartozott. Így történt aztán, amint hasonló esetekben történni is kell, hogy a keresztyénséget éppúgy magukon hordták az emberek, mint az inget. Éppúgy az ember tulajdonát képezte, mint a biblia a könyvszekrényben, de hogy azzal valóban éltek-e, az már más kérdés volt. Az ilyesmi aztán mindig tartalom nélküli formalitást eredményez. Így az állam összeroppanása után szükségképpen következett be az államvallás összeomlása is. Az egyházból tömegesen léptek ki. Amint ugyanis egy új politikai mozgalom tört magának utat, amelynek alapelve az volt, hogy a német népet mindattól meg kell tisztítani, ami tőle idegen, néhány okos ember azt a felfedezést tette, hogy a régi keresztyén államvallás is idegen. Ezeket az embereket egyházi oldalról gyakran kinevették. Ami nekem nagyon is jogtalanak tetszik. Ők ugyanis csupán olyan valamit fedeztek föl, amit az igazi keresztyénség mindig tud és amit csak egy államkeresztyénség felejtett el. A keresztyénség valóban idegenszerű, mindazonáltal nemcsak a németek számára az, hanem idegen minden más néptől, amint hogy a zsidóságtól is az. Erről még meg fogok emlékezni. Tény mindenesetre az, hogy a különböző oldalról megindult támadások hatására egész csomó u. n. keresztyén szakad el az egyháztól és adják fel keresztyénségüket, amivel egyesek ténylegesen már régen szakítottak, anélkül azonban, hogy ennek jogi következményeit levonták volna. Ez szintén egyik jele a mi idők valóságértelmezésének: az ember nem akkor többé annak látszani, ami valójában nem is. Ha valaki nem érzi magát keresztyénnek, kilép az egyházból. Ez örvendetes tisztulása a gondolkozásnak és harc a hamis látszatszerűség ellen.

III.

Csodálkozni fogtok, ha én ezt a tényt örömmel üdvözlöm. Aki ezt a folyamatot az egyház hatalmi törekvéséből kifolyólag nézi — és legtöbbször így tesznek külföldön, sőt magában Németországban is — az valóban krokodil könynyeket hullajthat az egyháznak a nyilvános életre gyakorolt egyre csökkenő befolyásán. Az ilyen emberektől meg szoktam kérdezni, hogy vajjon ők milyen szemmel nézik az újtestamentumot. Hol van ebben szó az egyháznak a világban való győzelméről. Elmenvén széles e világra, hirdessétek az igét minden népeknek — valami más jelent, mint azt, hogy mindenek keresztyénekké lesznek. Az első igehirdető vállalkozását óriási sikertelenség követte s nem látom be, hogy miért épen nekünk kellene az igehirdetéssel ilyen sikert elérni. Legyünk jobb igehirdetők, mint Krisztus volt? Félek, hogy mi leginkább jószándékból épen azt hagyjuk el a predikációból, amit Jézus különösen komolyan hirdetett: azt ugyanis, ami az embert mint embert leginkább szíven üti. A mi igehirdetésünk oly langymeleg és oly szívet-lelket vidámító, hogy mindenki örömét lelheti benne. A profétáknak és igehirdetésüknek Jézusnak és az ő igehirdetésének nem örültek annyira az ő kortársaik. Nem kellene-e ezt a tényt alapos meggondolás tárgyává tennünk abból a szempontból, hogy hol van az a határ, melyen belül még evangéliumot hirdetünk? Emlékezzünk csak a Gal. 1:10-re. „Ha embereknek igyekezném tetszeni, Krisztus szolgája nem volnék...”

Más okból kifolyólag is örülök az új helyzetnek, mert tisztazza az egyház és állam, keresztyénség és politika egymáshoz való viszonyát. Szívből örülök annak, hogy már többé nem lesz politizáló lelkipásztor Németországban. A lelkipásztor az egyházá kell, hogy legyen és az egyháznak, amennyire lehetséges ismét a kiválasztottak kicsiny seregévé kell lennie, azzá a kicsiny sereggé, amely imádkozó kezekkel és szívvel áll Istene előtt és a világ sorsát minden terhével, gondjával, bűnével és vétkével naponként imáiba foglalja. Világos, hogy egy ilyen kicsiny csapat ismét újra és újra a másképen gondolkozók támadásának és gúnyjának teszi ki magát. Bánkódjunk e felett? Ismeritek Ignatius levelét? Félt ez az ember? Talán nagyon is kész volt a Krisztusért való mártírhalálra. Mik a mi harcaink ahhoz képest, amit a korábbi századok keresztyénjeinek szenvedniök kellett? Elgyáltalában sajnáljuk-e azt, hogy újból harcot kell vívnia az egyháznak? Nem hiszem. Krisztus nem azért jött, hogy békét hozzon a világra, hanem hogy harcot, s ezt ne felejtjük el. A keresztyénséget épen nem lehet békésen nagyapáról apára, apáról fiúra örökölni. Keresztyénnek lenni annyit jelent, mint Krisztus mellett, mint egyedüli Ur mellett dönteni. Legyen szabad egy egészen személyes kérdést feltennem. Mi valóban döntöttünk Krisztus mellett, vagy csupán azért lettünk theologusok, hogy ezt a jóhangzásu nevet felvehessük? Én örülök a harcnak, mert döntésre kényszerít s mert a harcban elhull mindaz, aki gyenge. A harc mindig a lelkek döntéséhez vezet.

Hiszen ismeritek János 15 ben a szőlőtő és a szőlővessző példázatát. Minden szőlővessző, mely gyümölcsöt nem terem, a szőlőtőről levágattatik és a tűzre vettetik. Ma a német egyház szőlőtőkéjének a tisztítása van folyamatban, mely jöllehet sebeket és fájdalmakat okoz, de új erőt is ad a megmaradásra s az újabb gyümölcsözésre. És amiképen e világban semmit, ami történik, nem tudok anélkül nézni, hogy abban Isten kegyelmének és ítéletének megnyilvánulását ne látnám, úgy ma Németországban is Isten ítéletét látom végbemenni egy téves ut

miatt, ítéletet romboló illúziók felett. De Isten ítélete egyuttal kegyelem is. Ezt nekünk keresztyéneknek tudnunk kellene. És még az ítéletnek is alázatosan alá kell vetnünk magunkat.

Hogy hova vezet a német keresztyén egyházak utja, nem tudom, hogy milyen lesz a jövő német egyházának arculata, ki tudná ezt megmondani olyan időben, amikor még minden folyamatban van. De aki már a harcból hanyatlásra következtet, az reménytelen pesszimista. Hogyan eshet azonban kétségbe egy keresztyén ember Krisztus ügyén. Keresztyének között nincs pesszimizmus, hanem csak hitelenség, vagy hit. „A hit pedig a reménylett dolgok valósága és a nem látott dolgokról való meggyőződés“ (Zsid. 11 : 1.) Mi mindazonáltal Isten ügyének egy újabb győzelmében reménykedünk. E győzelemből a mi világunkban majdnem semmi sem látható, mert el van rejtve a természeti ember szemei elől. Ebben van most már a hitben lévő dialektikai mozzanat, ami nekünk keresztyéneknek naponként új nehézségeket nyújt: bizakodva reménykedni abban, amit nem láthatunk. Krisztus a töviskoronás király; ezt a képet egész mélységében kell megragadnunk és megértenünk, hogy a győzelmet, melyért Krisztus és az ő seregei ma még a világban naponként küzdenek, felfoghassuk és elismerhessük. Százerek vannak ma ismét Németországban, kik bibliájukat olvassák. Milliók vannak, kiknek lelke belső szükségtől és gondoktól terhes és fáradt. Ezek az emberek Krisztus igéjére várnak. Elegendő azoknak az ifjaknak a száma manapság is, akik komolyabbak és határozottabbak, mint az én generációm is s akik életüket Isten szolgálatába állítják. Egyedül az én egyházkerületemben több, mint 100 felesleges segédlelkész van.

A keresztyénség Németországban többé már nem tradíció, hanem mint egykor az egyes döntő kérdése. Remegő szívvel adunk hálát Istennek azért, hogy ily nagy időben enged élnünk. De nemcsak a németországi keresztyénekre nagy idő ez, hanem Krisztus testének összes többi tagjaira nézve is az egész világon. Én csak azt kívánám, hogy ők is megláthatnák a valódi viszonyokat és a mi sorsunkat, mint a sajátjukat tudnák tekinteni. Akkor azoknak közösségéből kik vallják, hogy „Krisztus az Ur“, nő majd az új fiatal egyház. (1. Kor. 12 : 3. b.)

Siegfried Brendecke.

*A századeleji pataki humor**

Komáromi János regényeiben.

Ezt a szempontot nem lehetne eléggé kimeríteni ahhoz, hogy a századeleji pataki diákhumor teljes részletességében előttünk álljon. Eltekintve attól, hogy Komáromi stílusának elengedhetetlen velejárója a humor, ezért szeplőinek szájába is állandóan kacajra fakasztó megnyilatkozásokat ad, tehát a stílus humorát mellőzve, még mindig marad elég olyan élet-megnyilvánulás, ami azt bizonyítja, hogy a humor a századeleji pataki szellemiségnek fő megnyilatkozási formája.

* *Részlet Takács Béla II. é. hh. „A pataki főiskola szellemisége a századelőn Komáromi János művei alapján“ c. pedagógiai-filozófiai szakdolgozatából.*

Ez természetes is ; nyugodt idők magabiztos embere megengedheti magának azt a luxust, hogy ne lássa meg az élet sötét oldalait, hanem minden problémáját elintézza egy humoros gesztussal.

Nyugalom, önbizalom, életvidámság, humor : elválaszthatatlan okai és okozatai egymásnak. Nincs a pataki életnek olyan mozzanata, amelybe ezek a tényezők bele ne szövődnének Komáromi tanúsága szerint. Nyugodt humor jellemzi a tanár urak megnyilatkozásait, egymás közötti beszélgetéseit ; így vezetik be a diáksereget a tudományok birodalmába és így dorgálják meg a kihágást elkövetőket. Az akadémisták és nagydiákok bizakodó, néha elbizakodott és sokszor a cinizmus felé hajló humora csillan fel az önképzőkori harcokban, egymással folytatott vitatkozásaikban, feljebbvalóikkal szemben tanúsított önérzetükben és a kisebb diákok atyáskodó (néha basáskodó) lekezelésében. A mendursereg életvidámságát pedig pajkossággá módosítja a humor megnyilatkozása, amely bearanyozza és megszépíti még bosszantó csinytevéseiket is.

A tanári kar fő-humoristája Bathó János ének- és zenetanár, Felső-Magyarország ünnevelt zeneszerzője. Minden megnyilatkozása mosolyra ingerel :

„A tenor II. kaparja ki füléből a vattát, mert úgy megpaskollak, aljas mendurhad, hogy arról kódultok másfél hétig“ ! . . .

„Fiaim, ti börcserző vargák s egyéb harmadosztályú utasok ! A szerkesztő úrnak, aki eddig csak nemzetközi dal-guzikenőcsőt élvezhetett Izró-India metropolisában, mutassuk meg mi a művészet!“ . . .

. . . Borozgatás közben így szórakoztatja vendégeit az utolsó üveg bor felbontásánál :

„Ez a bor nevezetes, uraim, testvérek ! Régi, mert katolikus ; erős, mert református ; zsidó, mert nincs megkeresztelve ; lutheránus, mert akármelyik kollegám issza meg, neki mindegy ; unitárius, mert : Isten bizony csak ez az egy van !“ . . .

. . . Az órákat is, minden tragikus kimenetel ellenére vidám humor jellemzi.

Meghűzódik ez a tanár urak atyai szigora és az ifjúság ez ellen lázadó magatartása mögött :

— „Tuberó professzor úr rövidlátó volt már, de azért sok lelki nyugalommal őrködött, hogy az agyafurt banda Homér csatáktól dübörgő lapjai közé be ne csúszta a „füstös-“t . . .

. . . — Ragozd el a sum igét, te gazember !

— Sum, sus, sut . . .

Tuberó professzor úr szeme gyilkos örömmel csillan meg a pápaszem mögött :

— Summus, suttis, suttyurunt . . . Mars be te gazember !“ . . .

Ellend tanár úr még vérszomjasabb gúnnyal vagdalózik, de vágásainak élet tompítja kitűnő humora. Egy vandál-kegyetlenségű fizika órán többek közt a szurkoló koponyát szólítja ki :

„Csak azt akartam kérdezni, Bodnár úr, miként érzi magát ?

— Tanár úr, kérem szépen — kezdte zavart fintorral koponya — tegnap egész délután fáj a fejem. Elannyira, hogy állandóan szédültem . . .

De itt már közbevágott a tanár úr :

— Annyit jelent ez más szóval, hogy bele se nézett a fizikai tankönyvbe, az ördög hordja el magát ! Nyugodt lehet nem szólítom ki, mert annyi nullája van már, hogy több nem fér a noteszembe !“ . . .

Mert tudvalevő, hogy Ellend tanár úr nemcsak szekundákat írt be, hanem nullát is, melynek értéke négy szekundát jelentett.

Körülbelül ilyen volt a gimnáziumi tanórák leforgása. Az akadémiai előadások menetéről nem igen értesülünk, de fel lehet tételezni, hogy ott is hasonló kedélyes szellem uralkodott.

Jellemző az akadémisták humorára a jogász-elnök és a Közlöny-szerkesztő között elhangzott beszélgetés. (Egy kislány miatti párbajról van szó természetesen):

— „Nos, mit szólsz hozzá, csaknem kardélre állottunk ki egymás ellen? Mi lett volna mindebből?”

— Te belőled, Simon, mindenesetre hullá lett volna. Csak ne ágaskodj, hanem figyelj ide keveset. Én tanultam vívni, te pedig azt sem tudod, milyen formája van a kardnak!...“ stb. stb.

Vagy amikor Korpa száz farkasát igyekeznek nullára redukálni:

„... Semmi okom rá, hogy kételkedjem a szavadban. De nézd csak, János, egy erdő legközebééről van szó; éjfél volt... Nem lehetséges-e ennél fogva, hogy elszámítottad volna magadat? Magam részéről felteszem, hogy a farkasok száma éppúgy lehetett száz, mint kilencvenhét esetleg kilencvenhárom...“

És így tovább. Ragyogó dialektikával elérik, hogy Korpa végül is felkiált: „Megengedem, hogy képzelődtem csupán! De becsület szentséges egy Úristenemre mondom, hogy valami zörgött abban a bokorban!...“

Hát még az önképzőköri vitatkozások! Két bírálat ugyanarról a versről: „A felolvasott költemény úgy külalak, mint belérték szempontjából puskini tünet. Ilyet nem írtak még az Erdélyi Önképzőkör félszázados léte alatt. Önzetlenül és meghatott szívvel ajánlom azért emlékkönyvben való megörökítésre“..

„Én a nemzeti irodalom ügyét előbbrevalónak tartom minden bratyzásnál s mivel a szóbanforgó költemény nem egyéb szánalmas hebegésnél, tudomásulvételre ajánlom, úgysis, mint ártatlan csacsiságot...“ stb. stb.

A nagydiákok körülbelül ilyen stílusban enyelegnek egymással:

«Te akarsz nekem tanácsokat adni? Barátom, a literatura nem favágás, te pedig aprófát tudsz hasogatni legfeljebb!... Ilyen pupákkal álljak én össze egy történelmi szomorújátékhoz? Annyi fantázia sincs benned, mint egy tyúkban!»

Mendur-párbeszédeket nem igen közöl Komáromi, ezzel is dokumentálni akarván, hogy mendurnak hallgass a neve! De életmegnyilvánulásaikból sejtethjük, hogy hiány náluk nem volt a vidámságban s ez pajkosság alakjában jelentkezett. (Hogy csak a „Nyolckötetes tornakönyv“-et, a „kániszmerdát“ és a „színházi rohamjegy“ methódusát említsük.)

Boldog az az ifjúság, melynek csak mosoly nyílik arcán és nem hullnak könnyei! Vagy: boldog az az író, aki ennyire mellőzni tudja az ifjú élet sötét oldalait!?...

Takács Béla II. é. hh.

Néhány szó egy érdekes pataki filozófusról.

Nyiry István nevét talán igen kevesen ismerik. A múlt század elején volt a főiskola tanára. 1776-ban született, 1838-ban halt meg. Patakon végezte tanulmányait, itt lett tanár, itt töltötte egész életét, úgyannyira, hogy mint Kant Königs-

berget, ő Patakot élete háromnegyed részében, 5 kilométeren túl soha el nem hagyta. Rendkívül sokoldalú tehetség, valóságos polyhistor. Kezdte, mint rajzmester, azután matematika, fizika, pedagogia, technologia, statisztika, földrajz, astronomia, filozófia stb. vegyesen alkották előadása tárgyait. Értekezései közt a geográfiától a jogbölcseletig minden van. Kiváló festő-építész. Ő tervezte és építette a főiskola jelenlegi szép nagy épületét, a református templom tornyát. (A főiskola építéséhez talált sok adatunkat más alkalommal hozzuk nyilvánosságra.) Erős költői hajlamokkal rendelkezik. Mégis nem erről akarunk szólni, hanem filozófiájáról.

Nagy elődje, Rozgonyi József — a kiváló antikantiánus, ki empirista alapon bírálta és cáfolta a kanti filozófiát. Nyiry mellette nőtt fel, az ő tanszékét örökölte. Ő már egészen más irányban halad. Schelling követő, azonban a követésnek olyan értelmében, hogy a követő korigálja és kiegészíti a mestert. Schelling metafizikája pantheizmusba torkollik, természet-szellem-Isten Én azonosak. Minden = Én. Nyiry ezt a pantheizmust akarja kiküszöbölni, és pedig mint ő mondja: *Errora modernal Philosophial constructione Geometria indigitandifastigio; vuluera simplicioribus remediis Euclidis curanda sunt* (Math. Int. 5. o.) E munka címe: *Prima Elementa Matheseos Intensorum. Cassoviae 1821.* Az — intensust önhatónak nevezi. Ez az, amit érdekesnek, sőt több mint érdekesnek tartunk. Mit ért Nyiry önhatók alatt? Az önható pont a világmindenségnek az a legkisebb eleme, amelyből áll minden. Nyugodtan mondhatjuk — az atom. Az önható pontból — az Euklidesi geometria alapján, önható vonalat, felületet, tömeget konstruál. Az önható pont kétféle: negatív és pozitív. Itt emelkedik túl az egyszerű geometriai szerkesztésen, mint ő mondja: *Ad Universum Mundum; s kifejtji, hogy az önhatókban rejlő erők: gravitatio, chemisucus, mágnesség, elektromosság stb. teszik a világmindenséget.*

Az önható magyaráz, alkot, mozgat mindent. Tulajdonságai — a *Materia Universi*-nek: 1. *Constat punctis solidis*, 2. *Nec nova materia construi*, 3. *neque ulba ou nibilari potest*, 4. *Materia a non est ad infinitum divisibilis*, 5. *Materiae Universi sunt invicem impenetrabiles*, 6. *Mutuo in distantia certa gravitantes.* (Math. Int. 104. o.)

Ebből az önhatóból szerkeszti továbbá a fényt, a világot — a mindenséget. *Quamquam enim Mathesis Intensorum ab mico tantum, sed per se dato puncto ordiatur. Lamen spatia eius sunt aequae ubique, sumus eium semper in producto Matheseos Intensorum, idest in Mundo.* (Math. Int. 106.)

Már ez is több, mint amit eddig Leibnitz, Schelling és mások mondtak. Nem monaselmélet, vagy ideale és reale spekulatív konstrukciója, hanem szabályszerű atomelmélet. E könyvek olvasása közben folyton az volt az érzésünk, hogy itt a mai atomelméletek őselével van dolgunk. Sajnos, itt nincs módunk arra, hogy Nyiry elméletét teljes részletességgel és alaposzággal ismertessük, és az atomelméleteket sem ismerjük annyira, hogy pozitíve megállapíthatnók, mi az igazság abban, hogy Nyiry ezelőtt több mint 100 évvel az atomelméletet felállította. Ha valamikor módunkban lesz, talán megpróbálkozunk vele.

Ez egyik főérdeke ssége munkájának. A másik pedig az, ami a célja voltaképpen ezzel a munkával: *Erroribus Philosophiae modernae occurrere.* Kiküszöbölni a Schellingi pantheizmust. Figyeljük meg, hogy próbálja ezt meg. — Keresi az önhibák mögött azt az erőt, amely mindent alkotott, teremtett, megtart, igaz-

gat. Amely — per se natura sua existens — amelyet senki sem teremtett, amely végtelenül több és más, mint ez a világ. Keresi a Principalis Potentiát — s ez pedig a „Potentia Divina Creatrix et Conserbatrix, quae Miversum creavit et conservat, quae Lotum Miversum definitis legibus efformarit et ordinarit.“ (Math. Int. 106.) — A világ nincs magától, de Isten sem nem része ennek a világnak, sem nem maga az univerzum. Minden Ő általa van, Ő-nélküle semmi sem maradhat fenn. A pantheizmus tehát ellentmondás és tévedés. A világ nem állhat elő magából — és nem is maga Isten.

Talán közvetve Rozgonyi örökség az, amivel itt találkoztunk. Egy helyen például Nyiry azt mondja: „Kant mikor megvonta az ész határait, akkor nyitott kaput minden tévelygés számára.“ Rozgonyi törekvése — megmaradni a biztos empiria talaján — ment mint spekulációtól. Nyiry empirikusan indult el — és a legmagasabbra jutott. Az önható anyagi pont — és a mindeneket teremtő Isten a két határ, ami között mozog gondolkodása. Ez a zseniális, az érdekes benne. Elindul az egyszerű anyagi atomusból — s eljut a mindeneket átfogó Istenig. Istene nem idea, holt világrendező principium, hanem személyes élő Isten, kinek akarata, rendelése vezeti ezt a világot.

Nyiry tisztában volt elmélete nagy jelentőségével, de korában hazánkban nem értették meg. Csendben elkallódott, mivel szerénységből tulságosan nem is propagálta tanát. Nem is került napvilágra addig, míg tanulmányozásainkban fel nem fedeztük s a megsárgult és dohos latin sorok mögött ilyen nemes és szép értékeket nem találtunk.

Befejezésül hadd idézzük, azt a pár mondatot, amit egy helyen olyan szépen mondott: „Quo endlo hunc Eum, Inperscrutabilem? Inrepralsentabilem? qui est in Coelis! nominabiacus? Sed — sanctificetur Nomen Tuum!! (Math. Int. 107.)

Szabó Imre III. é. th.

GYŐZELEM.

Irtá: MÁRTON FERENC.

Tárogató sírta, őszi avar fölött illatokkal terhes esti szellő hozta az erdőn keresztül egy kuruc nótának bús melodiáját:

Zöld erdő harmatát
Piros csizmám nyomát
Hóval lepi be a tél,
Hóval lepi be a tél.

Tenger sok fájdalma a szegény magyarnak ott égett a dalban. Olyan lágy volt a dal, hogy a játszi szellő összeölelkezett ott a fák közt véle és szelíd táncot járt sárga bokrok között vérpiros avaron. Néha meg-megtoppant ezüst sarkantyúja s csillaghullás támadt északkelet felől.

És a tárogató, aki kis hazája sorsán elmerengve életét és szívét olvasgatta dalba, ott ült egy fa alatt, a kék égig nyúló hegynek oldalában.

Áldott csodás éj volt.

Fenn a Hold sugárzott. Ezüsfátylat húzott az alvó erdőre, alvó cserkészekre, tábori zászlónknak arany lilimán megcsillant, megvillant az ezüstös sugár. Túl a hegygerincen, a másik oldalon utolsót sikoltott a kuruc hangszerszám . . .

Bujdosók lelkének utolsó ereje vonaglott meg benne . . . Ahogy elhallgatott, tele lett a lelkem bánatos keservvel: ki tudja, hogy mikor tárogatózzák el az én bánatomat, elhagyott kis népem apró sikolyát, ősi történelmünk utolsó betűjét? Soha! Talán soha!

Óriztem a tábort. Tábortüzem hamvadt, új gallyakat dobtam rá.

Mintha sóhajtana a hegy körülöttem . . . Halk lépések nesztét hozta a hegy felől a lágy szellőfutam. Él, él most is minden, mint akárcsak nappal. Tán nappal az erdőt bántotta valaki, mert búsan sóhajtott, mint valami ember, akinek a szívét nehéz bánat nyomja . . .

Jól esik hallgatni a sóhajtozását az élő erdőnek. Vigasztal a tudat, hogy van még valami, ami velem érez s fájlalja a sorsot, kemény, hideg sorsot . . .

Valahol egy fogoly csúnyán sikoltozott . . . Mintha a föld lelke, sötét, füstös lelke jött volna most ide, hogy megzavarja az élők álmodását, álmodók alvását . . .

Könny szökött szemembe, de le nem töröltem. Fájdalmas szerelmem, tehetlenségre kárhoztatott erőm ragyogott a könnyben . . .

Óh ha megtehetném, óh ha kiálthatnám — nem félve a gúnytól, nem a rágalomtól: — ne tévelyegj magyar! Nézd pusztuló fajod . . .! Hiába hódítasz területet, népet, ha csahos kutyaként egységed megbontják megfizetett rontók . . . Szegény magyar erdőm!

A tábortűz hamvadt. Már nem dobtam gallyat táplálgatására.

A hegygerinc fölött rózsaszínű szélű fellegek hirdették: felkelt a Nap! A Nap! Északkelet felől hűvös borongással indult el újjára a reggeli Szellő.

Felébredt madarak rekedt csipogással egybeolvadt füttye, megújító szimfóniával hirdette árva lelkemnek, hogy jön és győz a diadalmas Reggel.

HIREINK

Kedves Olvasóink!

Az 1939. március 8-tól beérkezett előfizetéseket köszönettel nyugtázzuk: Újj Lajos 3 pengő (K.), Müller Sándor 3 P. (Bf.), Berzeviczy János 3 P. (A), Bereizky Péter 3 P. (Mb), Pándy Bertalan 3 P. (Cs.), Kállay Juliska 150 P. (Bh.), Berecz József 3 P. (Sk.), Palumbo Sándor 3 P. (M.), Molnár József 3 P. (T.), Polónyi Nándor 6 P. (Sk.), Székely Gyula 4 P. (Bp), dr. Horkay László 3 P. (Hn), Kerekes György 5 P. (Sk.), Ráczy Ilonka 3 P. (Bp), Kövér Pál 3 P. (Z.) Kiadóhivatal.

Megrendülve vettük a hírt, hogy két kedves diáktestvérünknek **Andrássy Károlynak** és **Dénesnek** szeretett édesanyja váratlanul elhunyt. Nagy fájdalomunkban együttérzünk velük; kérjük az Egek Urát, vigasztalja meg a sebzett szíveket!

Szabó Zoltán dr. theol professzort pünkösd másodnapján választottuk meg lajstromos szavazással Zemplén vármegye képviselőjévé. Mindenki tudja, hogy méltó kezekbe került Zemplén vármegye mandátuma. Az egyetemes ifjúság e helyen szívből gratulál lelki vezérének és Isten áldását kéri új elhivatására.

A középiskolai tanulmányi versenyen gimnáziumunk is részt vett, és — büszken jelentjük —, fényes eredménnyel. A felküldött két növendék közül az egyik: vitéz Nagy Dezső a rajzversenyen kitűnő dicséretben részesült, a másik: Király István maturandus a magyar irodalmi versenyen 52 más kiváló versenyző elől ragadta el a pálmát. — Bravo, bravissimo! . . .

Felvidéki szöttesek szép kiállítását tekinthette meg ingyen bárki jún. 1—8-ig a főiskola tanácstermében. A kiállított tárgyak eladattak s az összeg két felvidéki templom renoválási költségeire fordítatik.

Novák Sándor nyug. gimn. igazgatót május 17-én búcsúztatta el a főiskola tanári kara ünnepi vacsora keretében. A tanári kar nevében Tárczy Árpád gimn. és közigazgató méltatta Novák Sándor érdemeit, a theol. kar köszöntését dr. Zsíros József tolmácsolta, majd maga az ünnepelt tekintett vissza megható szavakkal szépségekben és élményekben gazdag pályájára, különös tekintettel azokra az ideálokra, amelyek tanári munkáját irányították. — Az eredményes munka után legyen áldott megérdemelt pihenése!

A maturandusok érdekes statisztikai kimutatásai: 8 esztendő alatt elolvastunk kb. 50 mizsa könyvet, Patakon töltöttünk 30.000 órát, ebből 8.000 órát az iskolában. Összesen 146.000 perc, azaz 102 nap telt el „tízpercekkel.“ Kb. 10 kg. érmet nyertünk (kb. 200 drb. és 20 m szalag), kb. 280 pár cipőt és 560 drb. nadrágot koptatunk el, Kb. 580 m. ceruzát használtunk el és kb. 11,680.000 lépcsőfokot léptünk 8 esztendő alatt, azaz ha még 8 esztendeig járnánk iskolába, könnyen feljuthatnánk ezzel a távolsággal a holdba, — jegyzi meg egy kis nagyítással az osztály statisztája.

Hivatalos látogatás volt május 22-én és 23-án a gimnáziumban és a tanítóképzőben. Farkas István püspök, Farkasfalvi Farkas Géza főgondnok és Janka Károly főiskolai gondnok urak voltak a látogatók. Az órákon tett látogatások után megbeszélést tartottak úgy a gimnáziumi, mint a theol. tanári karral, ahol a főiskola legégetőbb problémái nyertek megoldást. Másnap délelőtti részt vettek a látogatók a theol. ifjak kollokviumain, majd átvonultak a tanítóképzőbe. A látottakról és hallottakról egyházkerületünk vezetői a legnagyobb megelégedéssel és elismeréssel nyilatkoztak.

Május 20-án délután volt az imateremben a gimn. tanulók ének- és zenevizsgája. A növendékek által bemutatott pompás énekszámokat a zenekari és vegyeskari darabokon kívül a miskolci ref. leány-gimnázium látogatóba jött növendékeinek vendégszereplése tette még változatosabbá, úgy, hogy dr. Szabó Ernő műsoron kívül előadott művészi hegedűjátéka valóságos hangversennyé avatta a két intézet találkozáját. Az ünnepély után diákjaink frappáns kis majálist rögtönöztek a miskolci leányok tiszteletére.

A tornaünnepély május 21-én délután folyt le nagy közönség előtt. A szép sikerrel előadott gyakorlatokat Szabó Károly és Tóth Antal testnevelési tanárok tanították be; a Tar László főoktató vezetésével bemutatott katonai gyakorlatok szintén nagy tetszést arattak.

Hősök napján a főiskolai ifjúság ünnepélyt tartott a diákhősök emléktáblájánál, ahol Merényi Dániel fejezte ki szavakban az ifjúság kegyeletet érzéseit.

Csendesnap volt a tanítóképzőben május 25—26-án. Onodi Szabó Lajos S. D. G. főtitkár és dr. Kiss Sándor S. D. G. elnök tartottak előadást az ifjúságot érdeklő lelki problémákról. Az előadásokat meghitt beszélgetések követték.